

Rad na uspostavi sigurnijih zajednica

Iskustva iz Jugoistočne Europe

BALKANSKO UDRUŽENJE MLADIH · CENTAR ZA SIGURNOSNE
STUDIJE · CIVIL · FORUM ZA CIVILNE INICIJATIVE · SAFERWORLD

DECEMBAR 2006. GOD.

Rad na uspostavi sigurnijih zajednica

Iskustva iz Jugoistočne Europe

BALKANSKO UDRUŽENJE MLADIH · CENTAR ZA SIGURNOSNE STUDIJE
CIVIL · FORUM ZA CIVILNE INICIJATIVE · SAFERWORLD

DECEMBAR 2006. GOD.

Zahvalnost

Ovaj priručnik je izradila Juliana Sokolová a uredio ga je Henry Smith iz Saferworlda (UK). Priručnik prikazuje kratak pregled aktivnosti poduzetih tokom 2005–2006. godine od strane Saferworlda iz Velike Britanije i njegovih regionalnih partnera: Centra za sigurnosne studije (CSS) iz Bosne i Hercegovine, Građanske asocijacije za civilno društvo iz Makedonije (Civil), Balkanskog udruženje mladih (BUM) u Srbiji i Foruma za civilne inicijative (FIQ) sa Kosova koji su dali značajan doprinos ovom dokumentu. Poseban doprinos u izradi i dizajniranju ovog priručnika dali su Simon Rynn, Hesta Groenewald, Damien Helly, Graham Mathias, Anna Richards, Henry Smith, Juliana Sokolova, Zack Taylor i Tracy Vienings iz Saferworlda. Za CSS posebna zahvalnost pripada Olgi Palinkašev, Denisu Hadžoviću, Arminu Kržaliću i Steli Vasić; za FIQ, zahvaljujemo Emini Çerkini, Nazimu Haliti, Ferdinand Nikolla i Astrit Istrefi; za Civil zahvalnost upućujemo Xhabiru Deralla i Marini Stanković; kao i Vladimiru Djumiću, Nebojši Pazun i Bojanu Musoviću iz BUM-a. Na kraju, posebno se zahvaljujemo onima koji žive i rade u mjesnim zajednicama koje je obuhvatio ovaj projekat i koji su omogućili njegovu implementaciju ulažući svoje vrijeme i trud. Ovaj priručnik je dizajnirala Jane Stevenson, a kopiju uradio Robert Long.

Priručnik je izrađen uz finansijsku podršku Europske komisije i Vlade Velike Britanije u okviru „Pula za globalno sprječavanje konflikta“. Svi navodi u ovom priručniku su isključivo odgovornost Saferworlda, i ni pod kojim uslovima ne odražavaju stavove Europske komisije i Vlade Velike Britanije.

Sadržaj

1. Praktične mjere za unapređenje sigurnosti u zajednici	3
2. Analiza slučaja	13
1. Mjesna zajednica Trg heroja, Sarajevo, Bosna i Hercegovina	14
2. Mjesna zajednica Gërmovë/Grmovo, Opština Viti/Vitina, Kosovo	21
3. Mjesna zajednica Stari grad, Opština Čair, Skoplje, Makedonija	28
4. Mjesna zajednica Zeleni venac, Beograd, Srbija	35
Profili organizacija koje su učestvovalе u implementaciji	42

1

Praktične mjere za unapređenje sigurnosti zajednice

Uvod

Svi imaju pravo živjeti sigurno i bez straha, međutim stvaranje uslova u kojima svako može uživati to pravo nije jednostavan zadatak. Sigurna zajednica se može opisati kao ona u kojoj svi njeni članovi, uključujući i one ugrožene, žive bez ikakvog straha od kriminala, nasilja, zastrašivanja, nemira ili anti-socialnog ponašanja. Ipak u zavisnosti od okolnosti, naša sigurnost i bezbjednost, kako realna tako i opažajuća, može biti ugrožena bilo čime, počev od gladi, opasne vožnje preko siromaštva do kriminalnih bandi.

Djelotvoran pristup sigurnosti i bezbjednosti zahtjeva zajednički pristup onih na koje utiče nesigurnost i onih odgovornih za vođenje brige o zdravlju, blagostanju i javnoj sigurnosti. Dugi niz godina Saferworld je angažovan u nesigurnim ili post-ratnim zemljama u cilju povećanja produktivnosti vladinih službenika da obezbjede sigurnost njihovim građanima na efikasniji način i da pomognu zajednicama da što bolje shvate njihove probleme sigurnosti, kao i da na efikasniji način usko sarađuju sa nadležnim institucijama. Zajednička saradnja na lokalnom nivou u cilju obezbjeđenja ljudske sigurnosti i bezbjednosti ne predstavlja novu ideju (i kao takav, pojam „rad policije u zajednici” prihvaćen je širom svijeta), međutim kako se društva kao i problemi sa kojima se suočavaju mijenjaju, novi pristupi su neophodni. Inicijative konstruisane tako da omoguće sigurno okruženje na lokalnom nivou mogu se korisno označiti kao „Inicijative za poboljšanje sigurnosti zajednica”. Inicijative za sigurnost zajednica su korisne iz više razloga. Kao prvo,

omogućavaju članovima zajednica da rade na otkrivanju, raspavi i iznalaženju rješenja za njihove probleme. Ovakve inicijative ne samo da poboljšavaju trenutnu sigurnosnu situaciju, već pomažu zajednici da se odupre pritisku koji vodi nasilnim konfliktima. Inicijative za sigurnost zajednica takođe dopunjuju ili čak stimulišu programe reforme javnog sektora, poput onih programa u koje je ugrađen i rad policije u zajednici.

Ovaj priručnik odražava pristup poboljšanju sigurnosti u zajednici čiji je rad razvijen od strane Saferworlda u saradnji sa četiri nevladine organizacije (NVO) radeći na četiri lokacije u Jugoistočnoj Evropi tokom 2005.–2006. godine: Bosni i Hercegovini, Kosovu, Makedoniji i Srbiji. U priručniku je predstavljeno kako se koristi nacrtani pristup koristi, njegovi metodi i vodeći principi, kao i detaljna primjena tog procesa u projektima na četiri različita pilot položaja u regionu (vidjeti odeljak 2). Saznanja i posebne naučene iz ovog iskustva istaknuta su na kraju svakog od četiri studije u odeljku 2, dok se brojne preporuke nude onima koji rade na regionalnim, nacionalnim kao i nivoima zajednica.

Kontekst Jugoistočne Evrope

Region Jugoistočne Europe je vjerovatno najpoznatiji po nasilnim konfliktima koji su praćeni raspadom bivše Jugoslavije tokom devedesetih godina prošlog stoljeća. Mnogo manje pažnje je posvećeno problemima sa kojima su građani i institucije svih zemalja u regionu od tada bili suočeni. Za one koji žive u regionu, realnost predhodne komunističke epohe, kada se policija fokusirala na brigu o sigurnosti države, a društvene promjene bivale ograničavane autoritativnom politikom, danas je stvar prošlosti. Međuetničke tenzije i nasilje nastalo tokom devedestih takođe gube na značaju. Umjesto toga, mnoge zajednice su sada suočene s brojnim sigurnosnim problemima u vrijeme kada su policija i ostali organi bezbjednosti smanjeni i ne mogu efikasno odgovoriti novim prijetnjama i izazovima. Zajedno sa centralizovanim i neefikasnim odlučivanjem od strane vladinih institucija, to često dovodi do isključenja običnih ljudi iz procesa donošenja odluka o tome kako će se njihova sigurnost obezbjediti. Tome doprinosi i loš kvalitet javnih servisa i njihova nezainteresovanost za pitanja vezana za javnu sigurnost, što bi ustvari trebala biti njihova primarna uloga. Dok neke tenzije imaju svoje korjene u prošlim konfliktima, problemi koji najviše brinu građane, jesu oni koji se najviše odnose na njihovu bezbjednost, kao što su siromaštvo, zloupotreba droga ili široka rasprostranjenost vatrenog oružja. Vezano za gore navedeno, Jugoistočna Evropa je pogodan teren za razvijanje Plana poboljšanja sigurnosti u zajednici kao pristupa rješavanju svakodnevnih sigurnosnih problema zajednica, a koji je takođe primjenljiv u post konfliktnim okruženjima.

Razvijanje pristupa sigurnosti zajednice

Pojam sigurnost zajednice je relativno nov i od nedavno se koristi u svijetu. Ovaj termin nema barijera i koristi se na različitim područjima svijeta kao što su: Australija, Brazil, Sudan i Ujedinjeno Kraljevstvo. Pristupi u ovoj novoj oblasti mogu varirati. Ova publikacija objašnjava razlog upotrebe mehanizma „Participatory Rural Appraisal” (aktivno učešće čitave zajednice u rješavanju svojih problema) od strane Saferworlda i partnera u Jugoistočnoj Evropi, koji se obično koristi u domenu društvenog razvoja. Ovaj specifičan pristup, koji se razvijao u periodu od 18 mjeseci, od aprila 2005. do septembra 2006. godine, uključuje praćenje zajednice kroz proces planiranja koji omogućuje da se identifikuju i utvrde razlozi zabrinutosti vezani za sigurnost u saradnji sa drugima. To je pristup fokusiran na ljude, koji ohrabruje i angažuje one ugrožene i odbačene članove zajednice, u okruženjima gdje je povjerenje između zajednice i vlasti često narušeno. Ovaj proces je intenzivan i dugotrajan, zahtjeva mnogo napora i angažovanja, ali je on upravo doveo do stvarnih promjena tamo gdje su one bile neophodne. Za uspjeh ovog projekta u najvećoj mjeri zaslužni su vodeći partneri, koji su često posjećivali zajednice, imali razumjevanje za probleme sa kojima su suočene te zajednice, izgrađivali bliske odnose sa onima koji su ugroženi. (Kratki profili partnerskih organizacija mogu se naći na kraju teksta.) Što je mnogo važnije, uspjeh ovog pristupa ogleda se u prihvatanju njegove vizije, izgradnji povjerenja i opredjeljenja svih onih u zajednicama koji su odlučili da ustanu, ukažu da se na njih može računati i preuzmu rizik uključivanja u ovako težak poduhvat.

Ovaj proces obuhvata niz od šest raspoređenih i međusobno povezanih faza, kao što je prikazano u tabeli 1 i koje su detaljnije opisane u nastavku.

Tabela 1: Faze procesa poboljšanja sigurnosti zajednice

1. Odabir
↓
2. Izgradnja podrške za projekat
↓
3. Procjena sigurnosnih problema
↓
4. Zajedničko planiranje za rješavanje problema
↓
5. Preduzimanje akcija u cilju rešavanja problema
↓
6. Proslavljanje uspjeha i ohrabrivanje drugih

Principi rukovođenja

Pristup razvijen u Jugoistočnoj Europi, zastupan od strane Saferworlda i njegovih partnera rukovodi se slijedećim principima:

- **Odgovornost** Oni koji su bili uključeni u proces poboljšanja sigurnosti zajednice moraju stalno pokazivati odgovornost za svoje postupke. Ovo je osnovno za stvaranje povjerenja. Stimuliše one zajednice koje su bile sumnjive prema vanjskim intervencijama i pomaže ispravljanju prijašnjih loših postupaka.
- **Dostupnost i realizam** Zajednice se trebaju ohrabrivati da identifikuju prihvatljivija i realnija rješenja njihovih problema za razliku od onih za koje je neophodna podrška iz vana ili onih rješenja koja su teško ostvarljiva. Da bi se ovo postiglo potrebno je koncentrisati se na zajedničku saradnju.
- **Razvoj kapaciteta** Vanjska podrška može biti potrebna da bi se razvile vještine i samopouzdanje lokalnih zajednica i institucija, međutim oblasti u kojima je ta podrška potrebna mora ju se utvrditi od strane stanovništva i lokalnih institucija samostalno.
- **Saradnja** Zajednica, lokalne vlasti i organi sigurnosti trebaju biti podsticani da zajedno rade na rješavanju problema sigurnosti. Otvorena i redovna komunikacija je neophodna za održivu saradnju.
- **Učešće zajednice** Vanjski učesnici se trebaju posmatrati samo kao podrška s ciljem unapređivanja aktivnog i učešća članova zajednice u svim fazama odlučivanja. Ovo bi trebalo osigurati bolje razumjevanje lokalnih potreba i prioriteta i povećati šanse da ovaj proces vodi sama zajednica.
- **Svijest o mogućem konfliktu** Svaka faza ovog procesa mora prvenstveno da se osloni na prethodno urađenu procjenu potencijalnih ili postojećih uzroka sukoba u zajednici i širem okruženju. Osim toga mora se redovno informisati kako ova inicijativa za sigurniju zajednicu može riješiti iste.
- **Opunomoćivanje i uključivanje** Proces mora obuhvatiti sve socijalne grupe unutar zajednice, pri čemu treba osigurati da su oni slabiji i marginalizovani članovi zajednice ohrabreni da iznesu svoje probleme.
- **Časnost i integritet** Akteri podrške moraju uvijek uraditi ono što kažu da će uraditi, moraju biti rigorozni u ispunjavanju svojih finansijskih i drugih obaveza i u svako doba moraju promovisati integritet kao javno dobro. Ovo može biti kritičan momenat, naročito iz razloga što mnoge zajednice osjećaju da su one već predhodno bile žrtve moćnih učesnika.
- **Nepriistrasnost** Zajednice i socijalne grupe u njima će biti odabrane u zavisnosti od njihovih potreba, bez pristrasnosti prema bilo kojoj političkoj, etničkoj ili drugoj grupi.
- **Strateško planiranje** Akcije koje se preduzimaju moraju se bazirati na pažljivoj analizi lokalnih problema te mogućnosti i kapaciteta za njihovo rješavanje.

- **Održivost** Proces mora imati za cilj da proizvede rezultate koji će podržati, osposobiti i razviti lokalne mogućnosti za stvaranje trajnih veza između zajednice i organa vlasti.
- **Ciljevi** Mjerljivi i realni ciljevi za poboljšanje sigurnosti, kao i načini za provjeru rezultata moraju biti postavljeni.
- **Transparentnost** Ciljevi i metodi projekta, napredak, uloge različitih učesnika i ostale relevantne informacije trebaju biti jasno predstavljene zajednici i ostalim učesnicima u projektu. Procesom moraju biti obuhvaćene i mogućnosti da zajednica pruži svoju evaluaciju projekta i obezbjedi povratne informacije implementatoru.

Koristi od ovog pristupa

Ovaj pristup za poboljšanje sigurnosti zajednice ima veliki značaj za:

- Ohrabrivanje članova zajednice da se više angažuju u rješavanju problema njihove sigurnosti
- Stvaranje trajnih veza između zajednice, lokalnih vlasti i organa policije
- Unaprijeđenje djelovanja pomenutih institucija da odgovore na potrebe građana, pomažući im da radije spriječe incident nego da reaguju na isti
- Povećanje sposobnost i zajednice da se odupre pritisku koji može dovesti do pojave nasilnih sukoba u budućnosti
- Jačanje odgovornost lokalnih vlasti i policije prema zajednici kojoj služe
- Poboljšanju bezbjednosne i sigurnosne situacije na datom području
- Postupanje od dna prema gore, polazeći od mišljenja stanovnika koji svoju situaciju najbolje poznaju, a ne od zakona i politike
- Informisanje od vrha prema dole o inicijativama (napr. Strategija rada policije u zajednici), jer to obezbjeđuje okvir za pružanje javnih usluga ili strategija u skladu sa lokalnim potrebama.

Problemi koje se mogu riješavati

Ovaj pristup može riješiti niz takozvanih težih i lakših sigurnosnih problema, uključujući na primjer: opasnu vožnju, sitni kriminal, zagađenost, slabu saradnju policije i zajednice, među etničke tenzije ili rasprostranjenost oružja. Potreban je veliki broj javnih ustanova za rješavanje ovih problema. Plan smanjenja siromaštva, odobravanje smještaja, zdravstvena njega, obrazovanje i zapošljavanje, podrška žrtvama, fokusiranje na spriječavanje raznih oblika kriminala, primjena zakona i na rješavanju konflikata samo su neke od mjera koje institucije vlasti moraju poduzeti. Projekti poboljšanja sigurnosti u zajednici stoga moraju uključiti lokalne vlasti ili nacionalne vlade, volonterske grupe, nevladine organizacije,

donatore i poslovne ljude, kao i policiju i građane. Veoma je važno imati na umu da što je više zajednica podjeljena, više pažnje se mora posvetiti rješenju postojećih i potencijalnih tenzija kao i njihovim uzrocima da bi se osiguralo da je proces konfliktno senzitivan.

Akteri koji trebaju razmotriti usvajanje pristupa

Pristup mogu prihvatiti:

- Zajednice, koje ga mogu upotrijebiti da bi riješili probleme bezbjednosti i sigurnosti
- Lokalne vlasti, koje ga mogu podržati kao sastavni dio strategija za poboljšanje sigurnosti u području (na primjer, mogu ga primjeniti kao strategiju sprječavanja lokalnog kriminala)
- Policija, kao način na koji se mogu prihvatiti sa ostalim akterima koji rade na poboljšanju bezbjednosti na lokalnom nivou, kao što su programi rada poicije u zajednici
- Centralna vlada posebno Ministarstvo unutrašnjih poslova i predstavnici lokalne vlasti, koji mogu da uključe inicijativu poboljšanja sigurnosti zajednice u svoje šire strategije
- Donatori, koji mogu podržati inicijativu poboljšanja sigurnosti zajednice kao efikasan način za unaprjeđenje sigurnosti na određenom području, kao i poboljšanje odgovornosti i odaziva lokalne vlasti i agencija za sigurnost. Na taj način omogućili bi razvoj civilnog društva i pružili bi podršku podrške u cilju sprječavanja sukoba i unapređenja post konfliktnog pomirenja.

Faze procesa

Kao što je gore navedeno, proces se sastoji iz niza međusobno povezanih faza.

Faza 1: Selekcija

U izboru odgovarajućih zajednica koriste se kombinovane metode koje uključuju detaljna istraživanja, preglede i intervjue na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou, da bi se razumijelo na koji način se pruža sigurnost i koliko to odgovara sigurnosnim potrebama stanovništva. Kriteriji koji će biti smjernice u ovoj vježbi moraju biti usaglašeni i trebaju pojasniti šta se podrazumijeva kao odgovarajuća zajednica kao i da bi se izbjegla neslaganja i pristrasnost (vidjeti dole). Neophodno je napraviti uži izbor zajednica kao i detaljan opis istih, uključujući njihov izgled, resurse, uzroke sukoba i nesigurnosti. Pristalice ovakvih inicijativa u zemljama Jugoistočne Europe izvršili su selekciju sigurnosnih prijetnji i mjera i izradili detaljan profil zajednice kandidata a potom je projektni tim izabarao četiri zajednice širom regiona da djeluju kao pilot mjesta kako bi pristup poboljšanja sigurnosti zajednice bio isproban i razvijen. Ovakav pristup je imao različit kontekst: od visoko urbanih lokacija sa visokim stopama kriminala i malim socijalnim kohezijama, do ruralnih lokacija sa nerazvijenom i siromašnom infrastrukturom.

Neki od kriterijuma koji se koriste prilikom izbora zajednica su detaljno opisani u nastavku.

- Važno**
- Zajednica ima sigurnosne potrebe ali one nisu ozbiljne
  - Mogućnost za pojavu tenzija ili sukoba je minimalna
  - Planovi za poboljšanje sigurnosti zajednica ne smiju biti politizirani
  - Ne postoje prepreke koje su dovoljno jake da zaustave projekat
  - Susjedne zajednice su dovoljno jake da prebrode posljedice potencijalnog premještanja kriminala kod njih
  - Sami članovi zajednica žele promjene
  - Postoje zajednički interesi koji ujedinjuju građane
  - Postoji mogućnost da se dogode promjene
  - Članovi zajednica prihvataju inicijative koje dolaze od nekoga ko nije član iste
  - Zajednice nisu preosjetljive, ostavljajući prostora za pojedine greške
  - Postoji volja za izgradnju povjerenja u zajednici kao i između zajednice i vlasti
  - Mnogi lokalni nosioci vlasti će podržati projekat
  - Postoji dobra šansa da postojeći resursi (vladini ili donatorski) budu dodjeljeni za finansiranje Planova poboljšanja sigurnosti zajednice
- Poželjno**
- Da je zajednica pokazala opredjeljenje i motivaciju tokom implementacije drugih projekata
  - Zajednica ima probleme koje projektni menadžeri znaju riješiti odnosno imaju iskustva u rješavanju sličnih
  - Postoje brojni projekti koji se primjenjuju u datim područjima, a koje je moguće povezati (razvojni projekti, rad policije u zajednici, projekti smanjenja kriminala, i dr.)
  - Da je projektni tim već ostvario kontakte unutar zajednice
  - Postoji prilika za „brz uspjeh”
  - Napredak se može postići uz malo sredstava
  - Zajednice imaju karakteristike koje su zajedničke ostalim zajednicama, što znači da se isti projekat može primjeniti bilo gdje

Faza 2: Izgradnja podrške

Kada se potencijalna zajednica izabere, treba pristupiti njenim članovima i tražiti potrebna odobrenja. Neophodna je podrška članova zajednice da bi se postupak nastavio kao i podrška institucija kako bi se podržale akcije u kasnijim fazama. Ovo se najbolje postiže direktnim susretima sa ključnim institucijama i pojedincima, kao prisustvovanje raznim sastancima uključujući npr. sastanke lokalnih vijeća (mjesnih zajednica) i šire javne događaje. Ovi sastanci stvaraju mogućnost da se odrede pojedinci, koji su voljni da aktivnije učestvuju u procesu i da se udružuju. U četiri testirana područja Jugoistočne Europe

održana su dva velika susreta, jedan na nivou lokalnih zajednica i jedan na nivou opština i oba su se pokazala veoma važna za dalji rad.

Faza 3: Procjena problema

Zajednica sada treba da identifikuje i odredi probleme za koje smatra da utiču na bezbjednost i sigurnost njenih članova. Diskusija i razgovor u okviru fokus grupa se pokazala korisnom u ovoj fazi, premda, da bi se osiguralo učešće svih grupa u zajednici, a u zavisnosti od postojećih društvenih običaja i navika, možda bi bilo potrebno izvršiti posebne razgovore sa pojedinim grupama ili pojedincima kako bi i oni bili uključeni u procjenu problema u zajednici. Ovo je često prava prilika za članove zajednice da utiču na ove probleme kao grupa (u nekim slučajevima sa različitim i konfliktnim stavovima o uzrocima nesigurnosti). Zbog toga je neophodno da facilitator ove grupe posjeduje određene vještine kako bi uspješno vodio raspravu, te kako bi se, umanjile sve tenzije i osiguralo da se čuje glas svih u zajednici. Akteri bi trebali kontinuirano pratiti način na koji proces utiče na postojeće uzroke sukoba. Na kraju rasprave treba se napraviti lista najvećih, odnosno najurgentnijih sigurnosnih problema kao i lista informacija o njihovim uzrocima.

Faza 4: Zajedničko planiranje

Polazeći od liste problema zajedničko planiranje rješenja može biti otežano, pogotovo ako su ti problemi komplikovani ili su neki članovi zajednice odgovorni za njihov nastanak ili pak imaju koristi od takozvanog status-a quo. U svakom slučaju, metode planiranja koje povezuju lokalno stanovništvo i lokalne vlasti po prvi puta stvaraju mogućnost za stanovništvo da jasnije izraze svoje stavove predstavnicima institucija lokalne vlasti i policije. Ove metode omogućavaju da se razvije diskusija kako o sposobnosti ma tako i o ograničenjima institucija da reaguju, kao i o ulozi stanovništva u procesu rješavanja problema.

Radni stolovi koji su se organizovali u dvije faze imali su uspjeha u sva četiri područja, gdje su realizovani. Tokom prve faze rada predstavnici zajednice iznijeli su suštinu problema utvrđenu na njihovim raspravama, odgovarajućim predstavnicima lokalnih institucija (npr. policiji, predstavnicima hitne pomoći i komunalnim preduzećima). Nakon odgovarajućih rasprava, učesnici su se složili u odabiru prioriteta. U toku druge faze izrađena je šema akcionog plana, a radne grupe su sa svojim predstavnicima sprovodile planove po predviđenom redosljedu.

Faza 5: Poduzimanje akcija

Članovi zajednica ukoliko žele riješiti probleme koje su utvrdili moraju poduzeti odgovarajuće korake. Upotrebom akcionih planova i u saradnji sa radnim grupama, članovi zajednice mogu raspodijeliti odgovornosti između sebe i predstavnika institucija da bi izvršili dogovorene zadatke (vidjeti tabelu 2 za „Planove poboljšanja sigurnosti zajednice”). Da bi se održala motiviranost svih uključenih u proces korisno je da se radne grupe sastaju u

redovnim dogovorenim vremenskim intervalima, da izvještavaju o svojim aktivnostima i rezultatima te da se dogovore oko sledećih koraka. Prisustvovanje predstavnika vlasti na ovim sastancima od velike je važnosti za dalje napredovanje procesa jer uvažava stavove institucija i istovremeno pokazuje njihovu odgovornost prema procesu. Iskustvo ostvareno u sva četiri razmatrana područja pokazuje da angažovanje iskusnih vanjskih saradnika (u ovom slučaju NvO partnera) veoma važno u ovoj fazi da bi se uspješno vodili sastanci i da bi se obezbjedila neophodna podrška (jer zajednica nikada prije nije imala ovoliki stepen odgovornosti), u razvijanju samopouzdanja kako bi preuzela vodeću ulogu u budućnosti.

Tabela 2: Planovi poboljšanja sigurnosti zajednice

Plan poboljšanja sigurnosti zajednice je akcioni plan formulisani od strane zajednice kao odgovor na izazove sigurnosti ili probleme javne bezbjednosti koji utiču na njene članove. U suštini, takav plan treba da obuhvati:

- Jasno izraženu suštinu problema
- Usaglašene korake pristupa problemu
- Raspodjelu zadataka pojedinim članovima radne grupe
- Ciljeve i indikatore progressa
- Redovan pregled podataka.

Neki planovi poboljšanja sigurnosti zajednice mogu dati jednostavna rješenja za probleme bezbjednosti, na primjer sigurnosne brave na zajedničkim vratima stambenih naselja. Drugi, kao što je postavljanje ulične rasvijete, ili vođenje redovnih konsultacija gdje se policajci sastaju sa lokalnim stanovništvom, vodeći povjerljive razgovore o lokalnom kriminalu, mogu zahtijevati značajno vrijeme ili finansijska sredstva. Ono što je neophodno, da bi bilo koji plan bio uspješan, je da institucije, zajednice i pojedinci međusobno saraduju.

Faza 6: Ohrabrivanje drugih i proslava uspjeha

Nakon poduzetih akcija koje imaju za cilj poboljšanje sigurnosti u zajednicama, zajednice imaju mogućnost da pokažu, ocjene rezultate i planiraju buduće aktivnosti. Ova faza takođe pruža mogućnost da se uvidi uspjeh, pridobije podrška za rad na novim i mnogo težim zadacima ili da se promoviše pristup i njegova sadržina drugima, bile to susjedne zajednice, vladine institucije ili međunarodne agencije i donatori. Seminari organizovani na općinskom nivou na području Jugoistočne Europe pokazali su se korisnim u povezivanju onih koji učestvuju u razvoju i implementaciji planova za poboljšanje sigurnosti zajednice sa susjednim zajednicama, kao i opštinskim vlastima, predstavnicima policije i donatorima, promovišući na taj način ovaj pristup. Nakon uspješne implementacije projekta, ili akcionog plana, važno je stvoriti prostor za diskusiju kao i za proslavu sa ciljem razvijanja samopouzdanja. To daje projektu samoodrživost i omogućava onima koji su po prvi put imali vodeću ulogu da budu ponosni na ono što su postigli. Tom prilikom nemojte stajati po strani već podijelite plodove zajedničkih uspjeha i pokažite solidarnost sa članovima zajednice!

Slijedeći koraci

Pet organizacija koje su saradivale na razvoju pristupa poboljšanja sigurnosti u zajednicama na Balkanu, sada rade na traženju mogućnosti da svoj rad uzdignu od minimalnog na maksimalni nivo. Pristupajući susjednim zajednicama, regionalnim ili nacionalnim vlastima, donatorima ili međunarodnim organizacijama u regionu ili izvan njega, ove organizacije pokušavaju da izvrše uticaj na način razmišljanja i na politiku kao i zagovaraju da se nastavi saradnja sa ostalima kako bi se poboljšala bezbjednost na ovom području.

Njihova poruka za ostale zajednice i aktiviste je jednostavna: motivacija ljudi i pomoć zajednicama da se organizuju na pravi način zaista doprinosi stvaranju sigurnosti i kvaliteti života. Za političare i donatore, poruka je dvostruka. Prvo, te institucije, kako vladine tako i međunarodne, obavezne su da obezbijede okvir koji će omogućiti zajednicama i pojedincima da žive u bezbjednom okruženju i aktivno učestvuju u njegovom očuvanju. Drugo, zajednice vrlo dobro shvataju planove poboljšanja sigurnosti i spremne su da rade na rješavanju svojih problema i da pruže lokalnoj vlasti i policiji svakodnevnu podršku koja im je potrebna kako bi efikasno služili građanima. Efikasno informisanje javnosti i organizacija civilnog društva o temama vezanim za sigurnost i bezbjednost često je odsutno u zemljama koje su suočene sa sukobima, tenzijama, naglim političkim promjenama ili sa nerazvijenošću. Ipak pristup opisan u ovoj publikaciji može predstavljati sponu između politike i strategije institucija vlasti i svakodnevnih pogleda i interesa zajednica kojima služe.

2

Analiza slučaja

Pristup poboljšanja sigurnosti u zajednici testiran je od strane četiri zajednice na području jugoistočne Europe u periodu od aprila 2005. do septembra 2006. godine. Dopunska novčana sredstva koja su bila potrebna za pomoć pri implementiranju plana poboljšanja sigurnosti zajednice, kao što su finansiranje brojnih sastanaka i drugi troškovi u četiri testirane sredine, bila su dostupna svakoj zajednici i iznosila su do 7,000 eura. Svaki analizirani slučaj koji je naveden u ovoj publikaciji polazi od kratkog upoznavanja sigurnosne strukture zemlje i zajednice, prije ispitivanja stvarnog stanja i postignutih rezultata. Svaki proučavani slučaj sadrži posebne lekcije, analizirajući brojne faktore koji doprinose ostvarenju uspjeha. Prateći svaki slučaj, plan poboljšanja sigurnosti zajednice uključen je kao primjer i krajnji rezultat rasprava između svih relevantnih učesnika i predstavlja obavezni nivo koji se treba dostići u svakom slučaju. Sva četiri navedena slučaja, uprkos različitim stavovima u svakoj zajednici, pokazuju sličnost u faktorima koji izazivaju proces i faktorima koji su doprinijeli ostvarenju uspjeha ne ograničavajući mogućnost repliciranja u varijantama različitog konteksta.

Mjesna zajednica Trg heroja, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Trg heroja, Sarajevo.

MIRZA MEHANOVIĆ

Bosansko-hercegovački kontekst

Dejtonski mirovni sporazum potpisan u novembru 1995. godine, doveo je do okončanja najkrvavijeg rata u Europi od završetka II Svjetskog rata. Sporazumom je uspostavljeno komplikovano ustavno uređenje, definišući Bosnu i Hercegovinu (BiH) kao državu sa dva entiteta. Bošnjaci i Hrvati dominiraju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH), a Srbi dominiraju u Republici Srpskoj (RS). Sporazum je također uspostavio Ured visokog predstavnika, odnosno međunarodni ured koji je odgovoran za implementaciju i rokove mirovnog sporazuma, a istom je dodjeljena jedinstvena izvršna moć u BiH. Ovakvo komplikovan aranžman sa ovakvim državnim uređenjem i datim velikim ovlastima visokom predstavniku dovodio je do mnogih političkih poteškoća u upravljanju u posljednjih nekoliko godina, a često i do institucionalnih zastoja. Reforme sigurnosnog i odbrambenog sektora traju još od 2000. godine, i rezultirale su sa novim institucijama sigurnosti uspostavljenim na državnom nivou (npr. Ministarstvo sigurnosti i Ministarstvo odbrane). Vidljivo je da je ovakvim potezom izvršen postepen transfer moći, kada je u pitanju sigurnosni sektor, sa entiteta na državni nivo što je za svaku pohvalu. Predstojeća reforma policije vrlo je ohrabrujuća jer treba da uključi rad policije u zajednici u novu strategiju. Međutim, i pored pozitivnog razvoja, i dalje su prisutni značajni problemi kao što su nezaposlenost, velike količine i dostupnost nezakonitog oružja, organizovani kriminal i sve veći rast podrške nacionalističkim nastrojenim strankama.

Opis Zajednice

Mjesna zajednica Trg heroja je uređena, stambena zajednica u okviru općine Novo Sarajevo. Na području općine živi oko 7,000 stanovnika. Jedanaest godina nakon završetka rata (tokom kojeg je bila linija fronta) mnogi stanovi ove općine su ostali napušteni i neosigurani. Stopa nezaposlenosti je relativno visoka, pogađajući najviše mladu populaciju. U zajednici živi veliki broj penzionera sa veoma malim prihodima. Međuetnički odnosi su dobri i etničke tenzije nisu vidljive. Priliv ljudi iz drugih dijelova Bosne i Hercegovine kao posljedica rata dosta je uticao na demografska kretanja u zajednici i doprinjeo narušavanju kohezije zajednice. Još uvijek postoji slabo povjerenje u policiju, uglavnom iz razloga što je prisustvo policije u zajednicama nedovoljno. Najčešći problemi bezbjednosti i sigurnosti u ovoj zajednici su povezani sa kriminalom, pljačkama i konzumiranjem droge. Mnogi prazni stanovi i slabo osvijetljene javne površine, kao što su parkovi, koriste se za prodaju i konzumiranje droge. Incidenti pljačke i krađe su veoma česti, a povremeno se dešavaju pucnjave uglavnom u kafeima i noćnim barovima. Ovi barovi su također izvor buke i anti socijalnog ponašanja, što potvrđuju česte žalbe stanara. Malo i lako oružje, uglavnom preostalo iz rata, lako je dostupno u zajednicama. S obzirom da ulice ove mjesne zajednice nisu dovoljno osvijetljene ili postojeća rasvjeta nije adekvatna stanari izražavaju osjećanje straha kad se kreću ulicama u večernjim satima.

Prioriteti u zajednicama i akcioni planovi

Nakon početnih uvodnih sastanka, u februaru 2006. godine, počeli su razgovori sa dvije ciljne grupe, jedna grupa sa starijima, a druga sa mlađim stanarima. Predstavnici Centra za sigurnosne studije radeći odvojeno sa ove dvije grupe pomogli su grupama da utvrde probleme sa kojima se suočava zajednica. Obe grupe su utvrdile vrlo slične probleme. Tokom akcionog planiranja u aprilu 2006. godine, predstavnici obje grupe, lokalna vlast i policija usaglasile su proritetne probleme. Problemi su:

1. Slaba saradnja između zajednice i policije; i
2. Slabo ulično rasvjeta.

Tokom sastanaka o akcionom planiranju, uspostavljena je radna grupa sačinjena od 6 stanara, jednog policajca i jednog predstavnika lokalne vlasti, sa ciljem da koordinira razvoj i primjenu akcionih planova na dva načina. Grupa je počela redovno da se sastaje početkom maja 2006. godine u prostorijama mjesne zajednice Trg heroja i ista je održavala sastanke sa predstavnicima odgovarajućih institucija. Isto tako ova grupa je razvila dva odvojena plana poboljšanja sigurnosti zajednice, kako bi pristupila rješavanju oba navedena problema:

1. Smanjenje kriminala i straha od kriminala poboljšanjem saradnje između policije i zajednice.
2. Smanjenje kriminala i straha od kriminala poboljšanjem ulične rasvijete rasvijete.

Poduzeti koraci

Za svaki akcioni plan, radna grupa je utvrdila ključne učesnike čiju je podršku željela da pridobije. Oni su pozvani da učestvuju na jednom od sastanaka radne grupe zajednice, ili na odvojenim sastancima sa predstavnicima grupe i CSS-a. Prije svakog sastanka CSS je na osnovu svojih iskustava pružao podršku i pomagao stanovnicima zajednice da se pripreme, te pratio njihov rad na samim sastancima.

Poboljšanje saradnje između zajednice i policije

Kao dio primjene prvog plana, članovi radne grupe, u junu 2006. godine uspostavljaju „Vijeće za sigurnost u zajednici” koje će nastaviti sa radom i po završetku projekta unutar postojeće radne grupe. Vijeće je osnovano kao neformalno tijelo, sa namjerom da olakša i reguliše komunikaciju i saradnju između stanara, lokalne vlasti i policije, te da omogućiti implementaciju zajedničkih projekata, kao što su kampanje u cilju spjerećavanja kriminala. Osim toga članovi radne grupe dizajnirali su i napravili postere i letke o poboljšanju saradnje sa lokalnom policijom te ih podijelili stanarima ove mjesne zajednice. Ti posteri i letci pružaju informacije o radu policije, daju prijedloge o tome kako građani mogu pomoći policiji da bi njihov rad bio efikasniji i pružaju detaljne informacije o policijskim stanicama i oficiru za vezu u zajednici.

Policija radi u zajednici, Sarajevo. →

SIMON RYNN

Poboljšanje ulične rasvijete

U pripremi implementacije drugog plana članovi radne grupe su smatrali da postoje dva osnovna faktora: prvo, dobiti punu podršku opštine; i drugo, prikupiti dodatna finansijska sredstva. ako je Saferworld obezbjedio početna finansijska sredstva za implementaciju plana sigurnosti u zajednici zajednica je odlučila da obezbjedi ostatak sredstava neophodnih za potpunu obnovu ulične rasvjete na području mjesne zajednice. Svojim iskustvom u domenu namicanja sredstava CSS je pomogao radnoj grupi da prikupi donatorska sredstva od Grada Sarajeva i od Opštine Novo Sarajevo. Puna podrška opštinskih vlasti obezbijedena je na sastancima radne grupe na kojima je prisustvovao načelnik Opštine Novo Sarajevo.

Postignuti rezultati

- Kao rezultat rada i zalaganja radne grupe ove zajednice, opština Novo Sarajevo je počela sa postavljanjem nove i poboljšanjem postojeće rasvjete na Trgu heroja krajem 2006. godine. Zajednica već tri godine zahtjeva novu uličnu rasvetu, međutim Opština nije bila u mogućnosti da udovolji njihovom zahtjevu sve do početka ovog projekta zbog nedostatka finansijskih sredstava i političke volje. Činjenica da se zajednica uspjela organizovati omogućila je prikupljanje sredstava od donatora kako bi se počelo sa radom što je navelo Opštinu da da svoj doprinos projektu.

„U posljednjem mjesecu [septembru], primijetno se smanjio broj napada i pljački u okolini. Ljudi često govore o posterima i letcima. Smatraju da je to pozitivna inicijativa i da se treba nastaviti.“

Latif Muhanović, sektorski policajac, Trg heroja

- **Komunikacija i saradnja između zajednice i policije je poboljšana.** Stvorena je samoodrživa struktura koja omogućava zajednici, Opštini i policiji da razmjenjuju mišljenja o problemima kao i da zajednički kreiraju odgovore na iste.
- **Sektorski policajac koji je ranije bio zadužen za Trg heroja vraćen je na to područje na početku ovog projekta.** Stanovnici ovog područja dobro poznaju ovog policajca jer je uspio uspostaviti dobar odnos sa njima, a i poznat je po efikasnosti u suzbijanju kriminala. Osim toga građani mu se mogu obratiti direktno putem njegovog mobilnog telefona.
- **Članovi zajednice su sada spremniji da se suoče sa problemima bezbjednosti kao i da vlastima i policiji iznesu svoje probleme.** Zajednica je sada bolje organizovana, a građani više motivisani da aktivno učestvuju u radu zajednice.
- **Članovi zajednice počeli su uviđati da policija i opštinske vlasti zajedno rade na poboljšanju sigurnosti na području mjesne zajednice.**
- **Svjesni značaja projekta „Poboljšanje sigurnosti u zajednici” na Trgu heroja UNDP Bosne i Hercegovine, zajedno sa policijom i Ministarstvom sigurnosti, je u novembru 2006. godine odlučio da uključi Novo Sarajevo kao jednu od dvije ciljane opštine u procesu prikupljanja oružja.** U opštini je postavljeno pet punktova za prikupljanje oružja a jedan od njih u mjesnoj zajednici Trg heroja.

Suočavanje sa izazovima

- **Izbjegavanje politiziranja** Sprovedenjem projekta postojala je opasnost da se proces može politizirati, pošto se odvijao u godini izbora. Postojala je bojazan da određene političke grupe mogu iskoristiti proces kako bi preuzele finansijska sredstva namijenjena projektu, ili pak da blokiraju proces da bi spriječili da drugi iz tog procesa izvuku političku korist. U namjeri da se izbjegne ovakva opasnost, donijeta je odluka da se odloži implementacija drugog plana poboljšanja sigurnosti u zajednici do završetka izbora, ali da se ovaj period iskoristi za temeljitu pripremu ukupnog procesa.
- **Osigurati se da zajednice ne očekuju previše** Na početku projekta, postojala je opasnost da zajednica pogrešno shvati suštinu procesa i da očekuje da velika finansijska sredstva budu odmah dostupna kako bi se ispunili njihovi zahtjevi. Kao odgovor na ovo CSS se pobrinuo da zajednica shvati prirodu ovog procesa, jer kada članovi zajednice shvate da je prikupljanje sredstava njihova obaveza i odgovornost, usvojiće drugačiji pristup.
- **Pridobiti povijerenje** CSS je imao poteškoća u pridobijanju povjerenja zajednice kada je počeo sa radom, što je bilo i očekivano. Međutim, to nije dugo trajalo i prevaziđeno je redovnim kontaktima i posjetama CSS osoblja članovima zajednice koji su pokazali veliku zainteresovanost za poboljšanje sigurnosne situacije.

„Jedna od značajnijih promijena koja se desila kao rezultat ovog projekta, po mom mišljenju, je činjenica da je uspostavljena Radna grupa u zajednici i da ona dobro funkcioniše... Projekat je imao veliki uticaj, a građani su bili oduševljeni što radna grupa uspijeva riješiti njihove probleme... Info materijal je veoma popularan, a ljudi iz susjednih zajednica dolaze da traže naše postere. Naravno, ja im ustupim postere koji su višak“

Zlatan Babić, Sekretar Mjesne zajednice Trga heroja.

Faktori koji su doprinijeli ostvarenju uspjeha

- **Fleksibilnost pristupa** Zajednica je smatrala da ovo nije krut projekat sa unaprijed definisanim ciljevima nametnutim od strane vanjskih donatora, a osim toga zajednica je projekat mogla prilagoditi svojim potrebama.
- **Ciljevi radne grupe** Osnivanje radne grupe je bilo ključno za implementaciju planova. Grupa je prvenstveno bila orijentisana na ostvarenje svojih ciljeva i to je pomoglo da se ostvari napredak.
- **Redovni i intenzivni kontakti** Ključni faktor za ostvarenje ciljeva je bliska saradnja između osoblja CSS i zajednice koja se razvijala iz sedmice u sedmicu, kao i svakodnevno prisustvo CSS osoblja u zajednici. CSS osoblje je prisustvovalo formalnim i neformalnim sastancima, pri čemu su bili dostupni za savjetovanje i pomoć radnoj grupi, a isto tako i putem telefona kada je to bilo potrebno.
- **Korištenje postojeće strukture zajednice** Projekat je zasnovan na postojećoj strukturi lokalne vlasti tj. Mjesne zajednice. Ovo se pokazalo korisnim za sticanje i održavanje zaineresovanosti od strane predstavnika zajednice kao i za dodatnih finansijskih sredstava za poboljšanje ulične-rasvjete.

PLAN BEZBJEDNOSTI ZAJEDNICE TRG HEROJA (1)

Opština: Novo Sarajevo
Broj projekta: 1
Prioritetno područje: Saradnja između zajednice i policije

Namjere

Smanjiti kriminal i strah od kriminala (prvenstveno pljačke i obijanja, kao i prisustvo konzumenta i dileru drogom) u zajednici tako što će se identificirati područja na kojima treba povećati prisustvo policije i raditi na mjerama prevencije kriminala.

Projektna grupa

- Stanovništvo zajednice i radna grupa iz zajednice
- Lokalni policijski oficir (policajac, rukovodilac sektora)
- Sekretar mjesne zajednice Trg heroja
- Centar za sigurnosne studije (CSS)

Cilj

Osigurati stabilnu i trajnu saradnju između zajednice i policije, sa ciljem smanjenja i spriječavanja kriminala u zajednici.

Projekta grupa će

- Uspostaviti „Vijeće za bezbjednost i sigurnost u zajednici“ (radnu grupu)
- Uspostaviti redovne kontakte i komunikaciju između policije i građana
- Zajedno sa policijom, organizovati kampanje protiv kriminala
- Povećati svjesnost zajednice o potrebi saradnje sa policijom, posebno glede prijavljivanja kriminala i pomoći policiji u približavanju građanima
- Izraditi i podijeliti postere i listiće sa informacijama o gore navedenom

Vijeće stanovnika želi

- Uspostaviti direktnu komunikaciju sa lokalnim policajcem, sa rukovodstvom policije u opštini Novo Sarajevo i sa Policijskim odborom za savjetovanje
- Osigurati funkcioniranje Vijeća za bezbjednost i sigurnost

Stanovnici i Centar za sigurnosne studije će

- Uspostaviti Vijeće sigurnosti zajedice
- Razraditi akcioni plan za Vijeća kako bi se ostvarili navedeni zadaci
- Uspostaviti rad sa policijom kako bi se organizovale kampanje za spriječavanje kriminala
- Dizajnirati, isprintati i podijeliti informacioni materijal kako bi se povećala svjesnost o kampanji

Centar za sigurnosne studije će

- Omogućiti savjetovanje i podršku kada je to potrebno

Saferworld će

Obezbijediti finansijsku podršku

Datum provjere

1. juli 2006. godine, 1. septembar 2006. godine

Mjesna zajednica Gërmovë/Grmovo, Opština Viti/Vitina, Kosovo

Novi trotoar uz glavni put u
Gërmovë/Grmovo.

DAMIEN HELLY

Kontekst Kosova

Na Kosovu se u periodu od 1998. 1999. odvijao oružani sukob između beogradske službe sigurnosti i vojske i oružanih snaga kosovskih Albanaca. Ovaj konflikt je okončan vojnom intervencijom NATO-a u junu 1999. godine. Od završetka sukoba, pa do danas Kosovo je pod međunarodnom upravom, odnosno UN administracijom (UNMIK), dok je zvanično i dalje dio Srbije. Ujedinjene nacije su u 2001. godini uspostavile Privremene institucije Vlade (PISG) na Kosovu, što uključuje, između ostalog, Skupštinu, Predsjednika, Premijera, i brojne ministre. Dok je UNMIK postepeno prebacio vlast na Privremene institucije Vlade Kosova, pitanja bezbjednosti su ostala «rezervna snaga» međunarodne zajednice. Odmah nakon sukoba, bezbjednost su pružale mirovne snage NATO-a (KFOR-a) i UNMIK ova međunarodna policija, ali i su pružale mirovne snage kosovska policija (KPS), uspostavljena u 1999. godini i koja je od tada neprestano jačala i polako je preuzimala odgovornost za policijske poslove. Pored mnogo uspjeha, kao na primjer programa rada policije u zajednici, Korpus kosovske policije je i dalje veoma «krhka» institucija. Sa ograničenim kapacitetima, KPS još uvek nije u mogućnosti da odgovori potrebama bezbjednosti stanovnika Kosova. Na Kosovu još uvijek postoji veliki broj ilegalnog oružja. Među etničke tenzije pogoršane slabim ekonomskim razvojem, masovnom nezaposlenošću, nedovoljnom jasnoćom oko budućeg statusa Kosova i očiglednom neefikasnošću međunarodne administracije, prerasle su u nasilni sukob u martu 2004. godine, koji je na svu sreću brzo ugašen. Tenzije i posljedice ovog sukoba i danas su prisutne. Međunarodni pregovori o konačnom statusu Kosova, između Beograda i Prištine do sada nisu postigli nikakav uspjeh.

Opis zajednice

Selo Gërmovë/Grmovo, broji oko 1000 mještana, a nalazi se na Kosovu, jugoistočno od opštine Vitina u blizini makedonske granice. Prije rata, u Grmovu je živjelo mješovito stanovništvo uključujući kosovske Albance i kosovske Srbe, međutim od odlaska srpskih porodica tokom sukoba, u selu su živjeli samo kosovski Albanci. Između 2003. i 2005. godine, selo učestvuje u projektu UNDP-a, koji ima za cilj da olakša povratak srpskog stanovništva. Međutim, proces je zaustavljen jer se stanovništvo razočaralo u međunarodne institucije. Stopa nezaposlenosti u selu dostigla je 80%, pogađajući najviše mlađe stanovnike. Život sela zavisi od svih javnih i socijalnih usluga susjedne opštine, počev od vode, odlaganja i odvoza smeća kao i uličnog osvetljenja. Za sigurnost u selu odgovorna je lokalna stanica KPS-a u Vitini. Jedan od glavnih problema zajednice je odsustvo policijske patrole na glavnim putevima koji prolaze kroz selo. Stanovništvo vjeruje da je odsustvo policijske patrole u selu posljedica različitih stavova političkih partija, te slabe saradnje između zajednice i lokalne policije. Stanovništvo ovog područja smatra da je put koji povezuje Prištinu i Skoplje glavna prijetnja javnoj bezbjednosti zajednice zbog brze i neodgovorne vožnje. Takva situacija je posebno opasna za školsku djecu koja u nedostatku trotoara hodaju ulicom kad idu u školu.

Jedan od problema je i ilegalno oružje koje je lako dostupno u selu, kao i na cijelom području Kosova.

Prioriteti zajednice i akcioni planovi

U toku razgovora sa ciljanim grupama kao i tokom dvije rasprave sa fokus grupama u Grmovu, organizovane uz pomoć Foruma za civilne inicijative (FIQ) u decembru 2005. godine, stanovništvo je utvrdilo slijedeće prioritete:

1. Loši odnosi između policije i zajednice, kao i odsustvo policijskih patrola u selu.
2. Opasnost od saobraćajnih nezgoda na glavnom putu.
3. Ugroženo zdravlje stanovništva izazvano neredovnim sakupljanjem smeća i sve češći napadi pasa lualica.

Predstavnici zajednice zajedno sa zvaničnim predstavnicima opštine, policijom, lokalnim komunalnim preuzećem, službom za hitnu pomoć i drugim akterima formulisali su tri odvojena akciona plana kako bi se pristupili rješavanju sva tri problema:

1. Poboljšanje sigurnosti na putu, uvođenjem redovnih policijskih patrola.
2. Izgradnja trotoara duž glavnog puta kako bi se poboljšala sigurnost pješaka, posebno školske djece.
3. Prikupljanje i odvoz otpadnog materijala kako bi se eliminisala opasnost po zdravlje mještana i kako bi se smanjilo prisustvo pasa lualica.

Poduzeti koraci

Stanovnici su uspostavili „Vijeće za poboljšanje sigurnosti zajednice” koje ima 17 članova. Vijeće je imalo zadatak da razvije tri plana i omogući njihovu primjenu na terenu. Između decembra 2005. i februara 2006. godine, Vijeće se sastajalo jednom sedmično u prostorijama lokalne škole, a sastancima su često prisustovali i članovi FIQ-a. Zadaci Vijeća bili su izvještavanje, koordiniranje i planiranje akcije.

Policijske patrole

Vijeće je uz pomoć FIQ-a uspostavilo komunikaciju sa policijom i obavijestilo njene službenike o problemima zajednice vezanim za bezbjednost na putu. Za vrijeme ovih sastanaka, policija se složila da uvede saobraćajne patrole u selu i da češće komunicira sa seoskim stanovništvom o njihovim problemima. Vijeće se ponudilo da pomogne policiji u njihovom radu sa zajednicom i da ih redovno izvještava o problemima zajednice vezanim za sigurnost u selu. Policijski komandir je delegirao policijskog oficira koji je redovno prisustvovao sastancima Vijeća i učestvovao u implementaciji Plana poboljšanja sigurnosti zajednice.

„Policija će nastaviti sa patroliranjem, i biće dostupna mještanima kada god im je potrebna naša pomoć. Mi smo zainteresovani da nastavimo sa poboljšanjem bezbjednosti saobraćaja u Grmovu.”

Nexhat Beqiri, KPS oficir, Vitina

Izgradnja trotoara

U cilju sprovođenja drugog akcionog plana, Vijeće je osiguralo podršku opštinskog Odjela za javne usluge, Odjela za civilnu zaštitu, i Odjela za planiranje kao i lokalnu jedinicu Kosovskog zaštitnog korpusa (rezervno civilno tijelo). Opštinski inženjeri, na inicijativu Vijeća, pripremili su i dizajnirali tehničku specifikaciju trotoara, koju je zajednica iskoristila da sakupi ponude od kompanija, izabравši najpovoljniju. Pošto nije u mogućnost da sakupi finansijska sredstva, Opština sudjeluje u rješavanju ovog problema tako što posuđuje neophodnu opremu, a mještani izvode radove na terenu.

Sakupljanje i odvoz otpada

Da bi se sproveo treći akcioni plan, Vijeće se sastalo sa privatnom kompanijom za sakupljanje otpada na području opštine. Na sastancima koji su uslijedili kompanija je ponudila da besplatno obezbjedi 20 kontejnera za otpad zajednici, uspostavi sistem prikupljanja finansijskih sredstava od stanovništva koji će plaćati redovne usluge sakupljanja i odvoza otpada.

Ceremonija proslave
završetka Planova sigurnije
zajednice u
Gërmovë/Grmovo.

DAMIEN HELLY

„Veoma smo zadovoljni što je izgrađen trotoar. Od sada, možemo ići u školu sigurnije i slobodnije. Mi đaci želimo da se zahvalimo onima koji su učestvovali u njegovoj izgradnji.“

Adelina Hajrullahu, učenik, četvrtog razreda, Grmovo

Postignuti rezultati

- Po prvi puta u selu Korpus kosovske policije (KPS) je uveo dnevne saobraćajne patrole na glavnom putu, i preduzeo mjere protiv nesavijesnih vozača. Članovi Vijeća, nastavnici i učenici konstatovali su da je došlo do smanjenja brzine saobraćaja na putu, što je rezultat uvođenja policijskih patrola.
- Kao rezultat pregovora i veće prisutnosti policije u selu, policija i zajednica saopštile su da je poboljšana komunikacija među njima.
- Na dužini od jednog kilometra glavnog puta izgrađen je trotoar. U maju 2006. godine trotoar je svečano otvoren uz prisustvo medija.
- Stanovništvo je objavilo da se sigurnije kreće selom i da nisu zabrinuti kad šalju svoju djecu u školu. To je bilo snimljeno u dokumentarnom filmu o projektu koji je emitovan na lokalnoj TV stanici Vali u junu 2006. godine.
- Kao rezultat zahtjeva stanovništva, uspostavljen je sistem prikupljanja otpada. Time je smanjen rizik po zrdavlje mještana zbog nakupljenog otpada u raspadanju kao i rizik da taj otpad privuče pse lutalice koji su posebno opasni noću.
- Odnos sa opštinom se poboljšao sa ciljem ostvarivanja zajedničkih ciljeva.
- Ljudi su slobodnije govorili i iznosili probleme o potrebama bezbjednosti i sigurnosti, a pored toga bili su sposobniji da preduzmu akcije. Na primjer, Vijeće je počelo da razmatra akcioni plan kako bi se riješili problemi vezani za malo i lako oružje. Budući da su svjesni svojih dostignuća, mještani sada odlučnije i slobodnije obraćaju vlastima.
- Pojedini članovi zajednice su se osposobili da vode projekte samostalno.
- Volja zajednice da saraduje sa vanjskim akterima je obnovljena i zasniva se na njihovim uspjesima u sprovođenju plana poboljšanja sigurnosti u zajednici.
- Susjedne zajednice su zainteresovane za ovakav pristup i plan uopšte.

Suočavanje sa izazovima

- **Savladati nepovjerenje** Kada je počeo sa radom u zajednici, FIQ se susreo sa velikim nepovjerenjem i pesimizmom, koji je proizilazio iz ranijih negativnih iskustava, posebno prema projektima međunarodne zajednice. Pokazujući interesovanje za pomoć zajednici da stvori bezbjednije okruženje, FIQ je uspješno prevazišao ove prepreke.
- **Stvaranje mogućnosti** Obzirom da su članovi zajednice imali veoma malo iskustva u razvoju i implementaciji projekata, osoblje FIQ-a je posvetilo dosta vremena pružajući podršku Vijeću kako bi se njihovo znanje povećalo kao i njihovo samopovjerenje.
- **Ohrabrivanje žena da učestvuju** Učestvovanje žena u ovom procesu je bilo veoma teško zbog tradicionalnih shvatanja prema ženi noj ulozi.

- **Obezbjedivanje potrebnih sredstava** Implementacija tri projekta zahtjevala je dodatna finansijska sredstva povrh onih koja je Saferworld odobrio. Obzirom da zajednica nije bila u mogućnosti da obezbijedi finansijska sredstva iz drugih izvora, bila je uspješna u obezbjeđenju pomoći u vidu rada.

Faktori koji su doprinjeli ostvarenju uspjeha

- **Upotreba postojeće strukture zajednice** Projekat je zasnovan na postojećoj strukturi zajednice i nije se željelo stvarati novu strukturu. Ovakvim pristupom se obezbijedila lakša podrška projektu. Ipak, da bi se osiguralo učešće marginaliziranih članova zajednice u procesu oni su bivali su redovno konsultirani. Predstavnici različitih grupa unutar sela bili su uključeni u Vijeće.
- **Zajednica je odredila svoje prioritete** Činjenica da je zajednica mogla slobodno da odredi ciljeve potvrđuje da projekat odgovara stvarnim potrebama zajednice, s tim osiguravajući posvećenost zajednice projektu.
- **Redovno i intenzivno zalaganje** U početnoj fazi implementacije projekta, redovne sedmične posjete FIQ osoblja zajednici i njihova svakodnevna pomoć značajno su pomogli u izgradnji povjerenja u sposobnost Vijeća u postizanju postavljenih ciljeva.
- **Planovi koji se nadopunjuju** Činjenica da prvi i drugi akcioni plan se međusobno nadopunjuju doprinjela je pozitivnom uticaju akcionih planova na sigurnosnu situaciju u zajednici.
- **Brza pobjeda** Postizanje opipljivih rezultata na početku procesa (uvođenje policijskih patrola) povećala je povjerenje i interesovanje zajednice da nastavi sa procesom.
- **Snažna partnerstva** Razvijanje snažnog partnerstva sa ključnim institucijama i učesnicima je bitna za uspješnu primjenu plana.

GĚRMOVĚ/GRMOVO PLAN SIGURNOSTI ZAJEDNICE (2)

Opština: Viti/Vitina
Broj projekta: 2
Prioritetno područje: Opasnost od saobraćajnih nezgoda

Namjere

Izgradnja trotoara duž glavnog puta da bi se poboljšala bezbjednost pješaka

Projektna grupa

- Vijeće za razvoj zajednice
- Kosovska policija, opština Vitina
- Oficir za inženjering (javni radovi), opštine Vitina
- Odsjek za javne usluge, opština Vitina
- Hitna pomoć i civilnu zaštitu, opština Vitina
- Forum za civilne inicijative (FIQ)

Cilj

Izgrađen trotoar; poboljšana sigurnost stanovnika, posebno školske djece, kad hodaju glavnom cestom; spriječavanje nezgoda.

Vijeća za razvoj zajednice će

- Premjeriti područje i pripremiti prijedlog za izgradnju trotoara
- Obezbijediti radnu snagu za izgradnju
- Pružiti pomoć da se pokrenu radovi
- Tražiti druga sredstva finansiranja za podršku projektu

Vijeća za razvoj zajednice i Forum za civilne inicijative će:

- Kontaktirati opštinski Odjel za inženjering da bi se dobio tehnički nacrt za trotoar
- Prikupiti ponude od kompanija koje će izvoditi radove
- Oformiti grupu koje će prikupljati ponude
- Izabrati kompaniju koja najviše odgovara kriterijumima projekta

Forum za civilne inicijative će

- Podržati Vijeće u njegovom radu i nadgledati napredak projektnih aktivnosti

Saferworld će

- Obezbijediti finansijsku podršku projektu

Datum provjere

21. januar 2006. godine, 14. april 2006. godine, 30. juni 2006. godine

Mjesna zajednica Stari grad, Opština Čair, Skoplje, Makedonija

Stari grad, Skoplje.

DIMITAR LAZAREVSKI

Makedonski kontekst

Makedonija kao sastavni dio bivše Jugoslavije uspjela je da izbjegne krvavi sukob koji je pratio raspad jugoslovenske federacije. Međutim, u 2001. godini dogodio se manji konflikt između Vladinih snaga i etničkih albanskih boraca. Iako je ovaj konflikt suzbijen relativno brzo, međuetničke tenzije u makedonskom društvu i raseljavanje stanovništva u sjevernim i zapadnim dijelovima zemlje, dovele su do smanjenja etnički miješanog stanovništva na tom području. Bez obzira što je sigurnosna i politička situacija u Makedoniji stabilizovana još od 2001. godine, zelja i dalje ima visoku stopu kriminala sa porastom oružanog kriminala u posljednjim godinama. Zalihe nelegalnog oružja u su povećane kad je velika količina oružja ušla u Makedoniju nakon završetka sukoba u susjednim zemljama. Uz podršku međunarodnih organizacija, kao što je OSCE, Vlada Makedonije je uvela policijske reforme, uključujući programe rada policije u zajednici i uspostavljanje multietničkih policijskih snaga.

Opis zajednice

Stari grad se nalazi u centru Skoplja, u okviru Opštine Čair. Zajednica obuhvata trgovačko područje (velika pijaca, radnje i kafići) kao i stambeno područje. Zajednica je etnički mješovita, sa Albancima, Makedoncima, Turcima, Romima i Bosanskim stanovništvom i trgovcima. Zajednica je bila pod uticajem tenzija kao posljedica sukoba u djelovima Makedonije u 2001. godini kao i pod uticajem rastućih predrasuda iz vana. Situacija u Starom gradu je dodatno pogoršana sa porastom kriminala, počevši od sitnog kriminala kao što je džeparenje i krađe sve do prodaje droge, prostitucije, oružanih pljački i napada. Kao i u mnogim drugim dijelovima Makedonije, i u ovoj zajednici posjedovanje oružja, legalno i ilegalno je dosta prisutno, što dovodi do čestih pucnjava i stradanja slučajnih prolaznika. Nepovjerenje u zvanične institucije i policiju je veoma veliko, što ima za rezultat slabu saradnju između policije i zajednice. Članovi zajednice često se žale na slab odziv policije i slabe policijske patrole. Kao rezultat toga, mnogi vlasnici radnji i stanari tvrde da imaju potrebu da se naoružaju kako bi se zaštitili. U 2004. godini lokalna policijska stanica, uz podršku vlade UK, USA i OSCE-a, uvela je takozvanu biciklističku jedinicu, koja je imala uspjeha u ostvarivanju veza sa zajednicom.

Prioriteti zajednice i akcioni planovi

Zbog vrlo mješovitog sastava zajednice ukupno 9 fokus grupa održano je u februaru i martu 2006. godine kojima je predsjedavao Civil i koje su raspravljale o sigurnosnim problemima (po tri grupe sastavljene od stanara, poslovnih ljudi i institucija). Predstavnici različitih grupa složili su se o bitnim prioritetima sigurnosti:

„Projekat ‚Plan za sigurniju zajednicu‘ je definitivno jedan od najpraktičnijih projekata primenjen u ovoj opštini. Moramo podržati ovakve projekte da bi smo omogućili građanima uslove neophodne za razvoj.“

Izet Mexhiti, Gradonačelnik opštine Čair

1. Rijetke policijske patrole u Starom Gradu.
2. Nepostojeća strategija za prevenciju kriminala.
3. Visoka prisutnost sitnog uličnog kriminala, pogotovu džeparenja.
4. Oružani kriminal, posebno pljačke.
5. Slabo povjerenje i saradnja između policije i zajednice.

Da bi se pristupilo problemu, dogovorena su tri akciona plana:

1. Poboljšanje sigurnosti i bezbjednosti u okolini smanjenjem broja slučajeva džeparenja.
2. Sprečavanje kriminala, posebno oružanih pljački, povećanjem mjera bezbjednosti u okolini.
3. Veći broj prijava, povećanje povjerenja i saradnje između policije i zajednice.

Poduzeti koraci

Prateći primjenu projekta u Starom Gradu, zajednica i njeni zvanični predstavnici formirali su „Akcionu radnu grupu za poboljšanje sigurnosti i bezbjednosti u Starom Gradu”. Akciona grupa se sastoji od predstavnika Opštine, udruženja, lokalnih biznismena, Mjasne zajednice, NVO-a, lokalne policijske stanice, lokalnog policijskog biciklističkog tima i tima Civil organizacije. U cilju informisanja šire zajednice o svojim aktivnostima, akciona grupa je napravila i podijelila informativne materijale i uključila medije u sve faze procesa.

Smanjenje džeparenja

Da bi primjenio prvi akcioni plan, Akciona grupa za poboljšanje sigurnosti i bezbjednosti Starog grada odlučila je staviti focus, prvenstveno, na dio područja gdje je džeparenje mnogo veće zbog velike koncentracije kupaca, biznismena i stanovništva. Prilikom procjene situacije, Akciona grupa je predložila da se šetačko područje može proširiti uklanjanjem postavljenih improvizovanih radnji gdje se prodaje ukradena roba, kao i češća policijska inspekcija pordučja. Policajac koji je određen za rad u grupi predstavio je ove prijedloge komandnoj stanici, koja je podržala realizaciju prijedloga. Zajedno sa predstavnicima opštine, policija je poduzela akciju uklanjanja improvizovanih radnji, proširujući prostor i sprječavajući gužvu. Policija je također uvela redovne inspeksijske patrole u ovom području. U slučaju kada policijski inspektori nisu prisutni, područje nadzire Akciona grupa i izvještava policiju o svim problemima. Međutim, neki trgovci iako nezakonito, uporno pokušavaju da se vrata na prijašnje područje. Akciona grupa i policija smatraju da već poduzeti koraci su samo početak dugoročnog procesa rješavanja ovog sigurnosnog problema.

Povećanje stepena sigurnosti u Starom gradu

Da bi se primjenio drugi plan, Akciona grupa za poboljšanje sigurnosti i bezbjednosti je organizovala nekoliko sastanaka sa načelnikom lokalne policijske stanice kako bi razgovarali o potrebama zajednice za povećanjem policijskih patrola u Starom gradu. Zbog nedostatka

„Projekat riješava naše realne i svakodnevne probleme. Bez bezbjednosti, mi nemamo šansu da razvijamo naše male biznise, niti možemo živjeti u miru.”

Vlasnik lokalne berberske radnje, Skopje, Stari grad

finansijskih sredstava za angažovanje dodatnog policijskog osoblja, policijska komanda se složila da ponovo razmotri organizacionu strukturu u stanici. Kao rezultat reorganizacije većem broju policajaca je dodeljena dužnost patroliranja, bez dodatnih finansijskih troškova.

Da bi se podržao rad policije, i kako bi se objezbedila dodatna sigurnost u Starom Gradu, Akciona grupa je razvila prijedlog koji je privukao privatne sigurnosne kompanije koje su poslužile kao dodatna mjera zaštite u suzbijanju kriminala. Sa ovakvim prijedlogom grupa je upoznala predsjednika opštine Čair i gradonačelnika grada Skoplja. Opštinske i gradske vlasti su naišle na razumjevanje za ovaj prijedlog i zajednički prikupile neophodna sredstva. Putem tendera izabrana je privatna kompanija za zaštitu lica i imovine čiji je zadatak da spriječi ozbiljan kriminal, posebno oružane pljačke. Kompanija je radila 24 sata bez prekida, a počela je sa radom u Starom gradu, juna 2006. godine. Ovo se pokazalo kao privremena mjera koja ima za cilj da se poveća sigurnost, dok policija ne bude u mogućnosti da efikasnije radi u tom području.

Unaprijeđenje saradnje između policije i zajednice

Kako bi se unaprijedila direktna saradnja između zajednice i policije u cilju suzbijanja kriminala, Akciona grupa je predložila sistem anonimnog izvještavanja o radu policije i razmjenu informacija između policije i zajednice. Napravljen je plan za izradu javnih informacionih tabli i anonimnih kutija za dostavu informacija na četiri lokacije u Starom Gradu. Akciona grupa je predstavila ovaj plan policijskoj upravi i opštini u cilju pridobijanja njihove podrške. Grupa je zatim pripremila detaljni budžet za izgradnju i instalaciju oglasnih tabli i kutija za izvještavanje, povezala se sa ugovaračima i prosljedila informacioni materijal na određene lokacije. Pored toga, izrađeno je i pojašnjenje o funkcionisanju novog sistema u praksi. Predviđeno je da predstavnici policije i Akcione grupe, pod vodstvom šefa policije, prvi moraju analizirati na ovaj način dobijene informacije. Grupa će nastaviti koordinaciju održavanja oglasnih tabli i pratiće kakav uticaj imaju informativne kutije na broj prijava članova zajednice.

Članovi radne grupe na konferenciji za štampu povodom promocije oglasnih tabli u Skoplju.

CIVIL

Ostvareni rezultati

- Prisstvo policije u zajednici se vidno povećalo, kao i njihova saradnja sa građanima. Broj policajaca koji patroliraju Starim Gradom se povećao, sa grupama od po dva do šest policajca koji patroliraju svaki dan, što ranije nije bio slučaj.
- Stanovništvo i prodavci više komuniciraju i saraduju sa policijom. Blagi porast broja izvještaja i poziva upućenih policiji zabilježen je tokom juna 2006. godine. Policijski biciklistički tim, koji je u najvećem kontaktu sa zajednicom, izvještava o sve većem prijateljskom pristupu članova zajednice.
- Novi, anonimni, metod izvještavanja policiji uspostavljen je kako bi omogućio lakši pristup.
- Prema izvještajima policije, smanjen je broj kriminalnih radnji, uključujući oružane pljačke u periodu juni–septembar 2006. godine.
- Privatne sigurnosne kompanije su počele sa radom u Starom Gradu u junu 2006. godine i prisutne su 24 sata dnevno.
- Nijedna oružana pljačka nije prijavljena u periodu juni–septembar 2006. god., a privatna sigurnosna agencija je uspjela spriječiti više pokušaja. U ranijim periodima u prosijeku je prijavljivana jedna oružana pljačka sedmično.
- Stanovništvo i biznismeni su u redovnijem kontaktu sa nadležnima u opštini, a veza između njih je znatno unaprijeđena.
- Opština je reagovala na druge sigurnosne probleme prezentirane od strane Akcione grupe, mada to nije uključeno u određeni akcioni plan, kao naprimjer nedostatak ulične rasvjete u Starom Gradu. Kao rezultat toga, Opština je ubrzala proces za zamjenu stare ulične rasvjete.
- Stanovništvo i vlasnici radnji su bolje organizovani. Uspostavljena je funkcionalna i motivisana Akciona grupa koja namjerava da nastavi sa radom i nakon završetka ovog projekta.
- Projekat je imao uticaja cjelokupnu atmosferu u Starom Gradu, jer su lokalni biznismeni prijavili povećani broj posjetilaca i mušterija, posebno otkad je privatna sigurnosna kompanija počela sa radom.

Suočavanje sa izazovima

- **Posredovanje između interesa** Vođa sastanka mora biti jako oprezan kako bi se izbjeglo da potrebe bolje organizovane interesne grupe (npr. poslovnog udruženja) ne dominiraju procesom.
- **Prevazilaženje ravnodušnosti** Ohrabriranje učestvovanja građana, naročito na početku implementacije projekta, ostao je izazov tokom cijelog njegovog trajanja. Kako bi se riješio ovaj problem, Civil je morao da pruži intenzivniju podršku i ohrabrenje kako bi se

promjenio široko rasprostranjeni osjećaj nemoći, ravnodušnosti i nedostatak inicijative u okviru zajednice.

- **Ublažavanje faktora koji su van kontrole učesnika** Na primjer neefikasnost sudskog sistema u Makedoniji kontinuirano umanjuje napore policije u ovom području kao i povjerenje zajednice u institucije uopšte.
- **Ohrabrivanje žena da učestvuju** Ohrabrivanje učešća žena pokazalo se kao trajni izazov zbog tradicionalnih shvatanja uloge žene.

Faktori koji doprinose ostvarenju uspjeha

- **Podrška Opština** Bila je ključna za uspjeh projekta. Rukovodstvo Opštine bilo je veoma zainteresovano za testiranje ovakvog pristupa u na svom području, jer smatra da je poboljšanje sigurnosti u Starom Gradu preduslov za razvoj.
- **Učestvovanje zvaničnika** Činjenica da su i opština i policija poslali svoje predstavnike da učestvuju u Akcionoj grupi kao dio njihovog posla, osiguralo je laku i brzu komunikaciju između grupe i relevantnih institucija.
- **Predhodne veze** Civil je bio u mogućnosti da produbi veze postignute tokom prethodnog rada u zajednici kao i da poveća predhodno stečeno povjerenje.
- **Redovno i intenzivno angažovanje** Redovnim prisustvom u zajednici Civil je konstantno ohrabrivao i pružao podršku Akcionoj grupi.
- **Više prilika za diskusiju** Održao se veći broj fokus grupa nego što je predviđeno u projektu u cilju da se pruži mogućnost građanima da potpuno ispituju njihove sigurnosne i bezbjednosne probleme kao i da traže mišljenja od predstavnika svih grupa u zajednici. Ovi razgovori su pomogli zajednici da utvrdi zajedničke prioritete.
- **Uključenost medija** Visok stepen zastupljenosti medija u procesu omogućio je uključivanje šire javnosti.

AKCIONI PLAN SIGURNIJE ZAJEDNICE U SKOPLJU (3)

Opština:	Čair
Broj projekta:	3
Prioritetna područje:	Nedostatak povjerenja i saradnje između policije i građana; Visoka stopa kriminala.

Namjera

Povećanje nivoa izvještavanja, poboljšanje povjerenja i saradnje između policije i zajednice, kako bi se doprinjelo smanjenju nivoa kriminala na ovom području.

Projektna grupa

- Predstavnici asocijacije lokalnih biznismena, Esnaf
- Načelnik policijske stanice Bit Pazar i policijski biciklistički tim
- Predstavnici opštine Čair
- Predstavnici lokalne NGO „Perspektiva“
- Predstavnici Civil-a

Cilj

Postavljanje i korištenje javnih oglasnih tabli i anonimnih kutija za izvještavanje; povećanje broja prijava krivičnih djela policiji; povećanje povjerenja i saradnje između građana i policije; mogućnost policije da koristi informacije građana za rješavanje krivičnih slučajeva.

Grupa će

- Pripremiti plan i budžet za izradu oglasnih tabli za komunikaciju između policije i zajednice o sigurnosnim i bezbjedonosnim pitanjima i kutija za anonimno izvještavanje policiji
- Postavljanje oglasnih tabli i anonimnih kutija na četiri lokacije Starog Grada
- Izraditi, isprintati i podijeliti informacije stanovništvu, biznismenima i posjetiocima Starog Grada putem postera, letaka i tabli, kao i
  - promoviranje saradnje između policije, privatnih sigurnosnih kompanija i članova zajednice
  - objašnjavanje i animiranje stanovništva da koristi kutije anonimne prijave
  - promoviranje Starog Grada kao sigurnog mjesta i pozivanje što više ljudi da se priključe pokušajima poboljšanja sigurnosti i bezbjednosti.

Datumi provjere

Juli 2006. godine, avgust 2006. godine, oktobar 2006. godine

ANALIZIRANI SLUČAJ 4

Mjesna zajednica Zeleni venac, Beograd, Srbija

Razrušena zona kraj rijeke
sa nezaštićenom prugom,
Zeleni venac, Beograd.

VLADIMIR DJUMIĆ

Srbijanski kontekst

Još od kraja vladavine komunista u bivšoj Jugoslaviji, Srbija prolazi kroz težak period u kojem su se desila tri rata, period međunarodne izolacije tokom autokratske vladavine Slobodana Miloševića i atentata na premijera Zorana Đinđića. Sve se ovo značajano odrazilo na srbijansko društvo, gdje su ljudi postali znatno pesimističniji i ciničniji kada je u pitanju javni život Srbije. Državna zajednica Srbije i Crne Gore koja je nastala nakon raspada Jugoslavije prestala je da postoji u ljeto 2006. godine, sa nezavisnošću Crne Gore. Osim toga međunarodni status srpske južne provincije Kosovo, kojim upravlja UN od kraja sukoba 1999. godine, trenutno je predmet međunarodnih posredničkih pregovora. Politička klima u Srbiji je takođe imala značajan uticaj na ekonomiju u zemlji sa neujednačenim ekonomskim razvojem zemlje i sve većim jazom između urbanih i ruralnih područja. Postoji visoka stopa kriminala a u određenim područjima, posebno na jugu zemlje etničke tenzije su veoma izražene. Međutim, nedavno usvojeni politički program rada policije u zajednici daje nadu da se može pozitivno utjecati na neke probleme sa kojima se zajednice suočavaju.

Zajednice

„Građani misle da su zvaničnici opštine drugačiji ljudi. Ali mi smo isti, mi smo stanari iste zajednice. Ovaj projekat nam je pokazao da možemo puno postići kada radimo zajedno sa građanima, pogotovo kada imamo grupu ljudi punu entuzijazma kao u opštini Zeleni venac.“

Biljana Bacanin, Sekretar za informisanje i predsjednica, Opština Savski venac

Zeleni venac je urbano područje koje se nalazi u okviru opštine Savski venac u Beogradu, leži na obali rijeke Save, sa populacijom od preko 7,000 ljudi. Glavna gradska željeznička i autobusna stanica su smještene u toj oblasti, što znači da veliki broj ljudi svakodnevno prolazi kroz ovu zajednicu zajednicom. U ovoj oblasti postoji veliki broj stambenih i administrativnih zgrada, uključujući i nekoliko ambasada. Na zajednicu utiču i velike demografske promjene, kao i veliki broj prolaznih stanara što je narušilo ranije veze i spone u zajednici. U ovom području žive uglavnom penzioneri i stanovništvo sa srednjim i niskim primanjima ali ovo područje je uključeno u proces postepene regeneracije. Na području zajednice smještena je relativno mala policijska stanica „Savski Venac“. Gradska jedinica obuhvata autobusku i željezničku stanicu, ambasade i dva fudbalska stadiona, što odvači već vrlo limitirane policijske kapacitete izvan stambene zone. Glavni sigurnosni problem i koje su utvrdili stanari zajednice tipični su za metropole: zloupotreba droge, prostitucija i delikventno ponašanje mladih ljudi. Stanari su takođe ukazali na opasnost saobraćanja vozova kroz to područje, s obzirom da ne postoje označene prelazne tačke. Zapuštenost većine javnih prostora, uključujući i nekoliko parkova i predio oko rijeke, takođe zabrinjavajuće jer su to mjesta pogodna za vršenje krivičnih djela.

Prioriteti zajednice i akcioni plan

Na osnovu razgovora u okviru četiri fokus grupe, vođenim od strane Balkanskog udruženj mladih (BUM) u aprilu i maju 2006. godine kao i tokom drugih sastanaka stanari, opštinske vlasti i vlasti zajednice identifikovali su slijedeće proritete oblasti za akciju:

1. Opšta zapuštenost područja oko rijeke i most gdje se skupljaju narkomani i prostitutke.
2. Nedostatak prelaza i signala duž vozne pruge.
3. Opasnost izazvana motoristima koji koriste pješачke staze duž rijeke.

Zbog same prirode ovih briga stanari su odlučili da razviju jedinstveni plan akcije koji se odnosi na sljedeće:

- Da se očisti i obnovi područje oko rijeke i mosta i da se obezbijedi siguran prelaz preko željezničke pruge.

Poduzeti koraci

Radna grupa za razvoj i implementaciju plana formirana je nakon seminara za akciono planiranje u junu 2006. godine. Grupa se sastojala od 15 članova, ubrajajući načelnika Sektora za informisanje opštine i sekretara lokalne kancelarije u mjesnoj zajednici. Članovi radne grupe su u daljnim aktivnostima formirali dvije podgrupe: jedna za uspostavu i sprovođenje komunikacije između grupe i vlasti (informativna grupa), a druga da koordinira pružanje pomoći članovima zajednice koji nisu uključeni u projekat (koordinaciona grupa). Grupa je pripremila pismeni i vizuelni izvještaj trenutnog stanja područja koje se treba obnoviti i izradila je detaljan plan radova koji se trebaju poduzeti. Izvještaj i plan su zatim predati opštini. U cilju da obezbijedi siguran prelaz preko željezničke pruge, grupa je predložila da se napravi ograda duž pruge kako bi se spriječili nesavijesni i rizični prijelazi, pogotovo djece i da se napravi u potpunosti označen prelaz preko pruge na mjestu gdje je vidljivost vozova veća. Grupa je zajedno sa opštinskim sektorom za informisanje, uspostavila vezu sa željezničkom kompanijom u cilju da se sa njima obavi razgovor o planovima i kako bi se dobila neophodna odobrenja. U cilju da se zaštite pješaci i biciklisti od neopreznih motorista u području oko rijeke, grupa je takođe predložila podizanje zaštitne ograde. Grupa je zatim napravila plan za pretvaranje područja duž rijeke u koristan javni prostor, a pripremljen je i detaljni budžet za ove radove. Obzirom da opštinska vlast nije bila u mogućnosti da obezbijedi finansijska sredstva za projekat, opština je ponudila je da izvede sve radove po nižoj cijeni, omogućivši tako da projekat bude obuhvaćen njenim budžetom.

Ostvareni rezultati

- Napravljen je siguran prijelaz preko željezničke pruge, sprječavajući tako prelaz na mjestima gdje nije bilo moguće uočiti približavanje vozova.
- Javni prostor oko rijeke i most su očišćeni i obnovljeni, a samim time su postali dostupni za korištenje široj javnosti. Dvije komunalne kompanije očistile su čitavo područje, a na novoj površini postavljene su klupe i zasađeno drveće. Opština je zamijenila i sve polomljene ulične svjetiljke.

Obnovljena zona uz rijeku, →
Zeleni venac, Beograd.

VLADIMIR ĐUMIĆ

- Komunikacija između stanara i lokalne vlasti je poboljšana. Stanari smatraju da im je projekat približio lokalne vlasti jer sada oni znaju tačno ko su ti službenici, koje su njihove odgovornosti i kako ih mogu kontaktirati. Projekat je takođe pomogao u otvaranju informacijskih i komunikacijskih kanala.
- Lokalni predstavnici vlasti smatraju da sada mogu mnogo bolje razumijeti probleme lokalne zajednice i odgovoriti na iste.
- Projekat je omogućio da se prevaziđe sumnja, koja postoji u čitavoj Srbiji oko rada i uloge NVO-a i povećao je stepen razumjevanja u zajednici o paktičnoj ulozi i značaju aktivnog civilnog društva.
- Članovi zajednice su razvili proaktivni pristup prema problemima sigurnosti i bezbjednosti, npr. sačinivši dodatni plan za dalje obnavljanje područja kroz izgradnju igrališta i iznalazići vlastiti način finansiranja.
- Mnogi mladi ljudi koji nisu pokazivali zainteresovanost za zajednicu uključili su se u projekat.
- Kohezija zajednice se povećala, pa tako sada prostorije zajednice koristi sve veći broj ljudi raspravljajući o problemima koji utiču na čitavu zajednicu.
- Predsjednik opštine Savski venac preporučio je susjednim zajednicama proces koji se koristio u opštini Zeleni venac i mnoge od njih izrazile su interes da ga usvoje.

„Moja djeca se često igraju pored rijeke. U prošlosti sam uvijek bila protiv, ali sada se osjećam bolje – kao majka i kao građanin ove zajednice.“

Milica Zukić, stanovnik, Zeleni venac

Suočavanje sa izazovima

- **Prevelika očekivanja** Na početku procesa postojala je bojazan da stanovništvo može pogrešno shvatiti njegove ciljeve i da očekuje da velika finansijska sredstva budu odmah dostupna kako bi se ispunili njihovi zahtjevi. Kao odgovor na ovo BUM se osigurao da su ciljevi i načini kojima raspolaže projektni tim jasno prezentovani i da ih od samog početka projekta svi razumiju.
- **Održavanje yainteresovanosti** Izazov koji pojavio u toku procesa procesa bila je opasnost da učesnici izgube interes za svoje ciljeve ili da pokušaju da riješe više problema za kratko vrijeme. Ovo je prevaziđeno čestim prisusvom i zalaganjem BUM-a.
- **Izbjegavanje nepotrebnih odgađanja** Kašnjenja pruzrokovana birokratijom pokazala su se kao glavna prepreka u implementaciji plana, usporavajući projekat i prijeteci samoj motivaciji članova radne grupe.
- **Vremensko usklađivanje** Kašnjenja su takođe uzrokovana opštinskim izborima i promjenom rukovodstva opštine koji su se dogodili na početku projekta.
- **Osposobljavanje, ne vođenje** U kontekstu činjenice da mnogi građani nisu navikli da preuzmu inicijativu i da se suoče sa svojim problemima, BUM je svoju ulogu morao igrati dosta pažljivo kako bi u pružanju neophodne podrške izbjegao zamjenu zavisnosti od države na zavisnost od NVO. O ovoj potrebi su stalno govorili predstavnici BUM-a, tražeći od zajednice da preuzme vođenje projekta.
- **Politička podjeljenost** Razlike u političkoj pripadnosti opštinskih vlasti i lokalne policije uzrokovalo je situaciju gdje nije bilo moguće angažovati obje strane istovremeno.
- **Suprotni stavovi** Radna grupa nije bila u mogućnosti da značajno angažuje lokalnu policiju, jer je policijska komanda nepovoljno gledala na inicijative koje vodi zajednica smatrajući da one podcjenjuju njihov tradicionalan način rada. Grupa je zajedno sa BUM pokušala na nekoliko sastanaka riješiti ove probleme sa malim uspjehom. Međutim, mlađi policajci koji su izrazili lično interesovanje za projekat obaviještavani su o njegovom razvoju.

Faktori koji su doprinjeli uspjehu

- **Podrška Opštine** Puna podrška Opštine postignuta je kao rezultat ulaganja vremena, upoznavajući ključne zvaničnike sa pristupom i ciljevima projekta. Zainteresovanost opštinskih službenika za ovaj novi pristup angažovanja zajednica je bio ključni faktor u postizanju njihove podrške. Ovo se pokazalo presudnim za uspjehnost projekta.
- **Aktivni građani** Zajednica je bila u mogućnosti da dobro saraduje sa lokalnim vlastima obzirom da su vladini zvaničnici pozitivno odgovorili svaki put kada bi im se građani obratili sa svojim inicijativama.

- **Više prilika za diskusiju** Održao se veći broj fokus grupa nego što je predviđeno u projektu u cilju da se pruži mogućnost stanovništvu da u potpunosti istraže njihove sigurnosne i bezbjednosne probleme i da traže mišljenja od predstavnika svih grupa u zajednici. Ovi razgovori pomogli su zajednici da utvrdi zajedničke prioritete.
- **Učešće zvaničnika** Formalno i redovno učešće predstavnika opštine na sastancima radne grupe potakli su građane da se više zainteresuju za projekat i ispune svoje zadatke blagovremeno.
- **Raspodjela posla** Dodjeljivanjem odgovornosti svakom članu radne grupe razvijen je osjećaj uključenosti i doživljavanje projekta kao vlastitog, a isto tako je postignuta efikasnija raspodjela posla među građanima.
- **Intenzivna saradnja** Bliska saradnja koja se razvila između BUM-a i zajednice, kao i podstreci i savjeti koje je BUM redovno pružao zajednici, pomogli su da se očuva nivo zainteresovanosti za projekat da i se izgradi povjerenje predstavnika zajednice. BUM je takođe premjestio svoj ured na ovo područje, kako bi se što više uključio u zajednicu.

ZELENI VENAC PLAN SIGURNIJE ZAJEDNICE

Opština:	Savski venac
Broj projekta:	1
Prioritetno područje:	Zapušteni janvi prostor oko rijeke i most; Opasnos za pješake zbog nedostatka prelaza ili signalizacije preko voznih pruga; Opasnost koju izazivaju motoristi koristeći pješačke i biciklističke staze duž rijeke.

Namjera

Obnova oblasti oko rijeke Save, uključujući most i obezbjeđenje sigurnijeg prelaza preko željezničke pruge

Projektna grupa

- Stanovništvo
- Sekretar zajednice Zeleni venac
- Predstavnici sektora za javnost, opština Savski venac
- Balkansko udruženje mladih

Cilj

Izgradnja ograda i izgradnja pješačkih prelaza preko pruge; smanjenje nesreća na željezničkim prugama, postavljanje ograda s ciljem stvaranja sigurnije pješačke i biciklističke staze i smanjenje nesreća izazvanih od strane neopreznih vozača; obnova područja oko rijeke radi javne upotrebe.

Stanovnici će

- Uspostaviti direktne i redovne kontakte između radne grupe i opštinskog Sektora za javnost
- Pripremiti pismeni i fotografski izvještaj trenutne sigurnosne situacije na Zelenom vencu a naročito ciljnog područja
- Pripremiti plan i budžet za radove koji se trebaju izvršiti
- Pomoći oko radova

Stanovnici i Balkansko udruženje mladih će

- Razviti plan radova
- Prikupiti sredstva da pokriju neophodne troškove

Balkansko udruženje mladih će

- Davati savjete i podršku radnoj grupi

Saferworld će

- Obezbjediti dogovorenu finansijsku podršku projekta

Datumi provjere

27. juli 2006. godine, 1. septembar 2006. godine

Profili organizacija koje su učestvovalе u implementaciji

Balkansko udruženje mladih, Srbija

Osnovano je 2000. godine sa sjedištem u Beogradu. Balkansko udruženje mladih (BUM) je nezavisna organizacija koja radi sa mladima i zajednicama u Srbiji, u cilju prevazilaženja predrasuda, pogotovu onih koje su nastale kao rezultat nasilnih sukoba u regionu, a radi i na izgradnji snažnog civilnog društva koje će biti sposobno da se odupre takvim pritiscima. BUM-ov centar interesa je kontrola malog oružja u Srbiji i regionu kao i rad sa mladima u domenu kontrole oružja i sprječavanja zloupotrebe droge. Oblast u kojoj BUM može da ponudi svoju ekspertizu je izrada i sprovođenje raznih edukacionih projekata i aktiviranje civilnog društva.

Za više informacija o BUM i njegovim aktivnostima, posjetite web stranicu www.bum.org.yu.

Centar sigurnosnih studija, Bosna i Hercegovina

Centar za sigurnosne studije (CSS) osnovan je 2001. godine u Sarajevu. CSS je nevladina organizacija koja se bavi nezavisnim istraživanjima i edukacijom sa ciljem da se pokrene debata o pitanjima sigurnosti i promovisanju demokratskih struktura i procesa vanjske sigurnosne politike, kako u Bosni i Hercegovini tako i u regionu. Kroz razne programe, uključujući istraživanja, publikacije, edukaciju i trening, kao i programe koji imaju za cilj razvoj saradnje i komunikacije između vlade i javnosti, CSS nastoji da ostvari svoju misiju: da obezbijedi javne rasprave i saradnju između ključnih aktera u cilju uspostavljanja stabilne i sigurne okoline u Bosni i Hercegovini i kao i u regionu Jugoistočne Europe.

Za više informacija o Centru i aktivnostima koje CSS sprovodi, posjetite web stranicu www.css.ba.

Civil, Makedonija

Civil, NVO za ljudska prava i razvoj civilnog društva, radi na uspostavljanju mira, pomirenju i razoružanju Makedonije i regiona. Rad Civil-a se zasniva na implementaciji dugoročnih projekata na nivou zajednice kao i u cijeloj zemlji, kroz edukaciju, projekte podizanja svjesnosti i rad sa medijima. Od svog formiranja 2000. godine, Civil je razvio i implementirao brojne projekte u domenima razoružavanja kao i stvaranja sigurnije zajednice. Neki od tih projekata su kampanje razoružavanja širom zemlje, podrška vladinoj inicijativi za dobrovoljno predavanje oružja iz 2003. godine, godišnji «Peace Unlimited Festival», i proces dijaloga u okviru zajednice na temu mira, pomirenja i razoružanja u etnički mješovitim područjima.

Za više informacija o Civil-u i njegovim aktivnostima, posjetiti www.civil.org.mk.

Forum za Civilne Inicijative, Kosovo

Forum za Civilne Inicijative (FIQ) je nezavisna organizacije osnovana 2000. godine, čiji se rad zasniva na javnoj politici i programima razvoja zajednica. FIQ trenutno implementira brojne projekte koji su u domenu malog i lakog naoružanja i sigurnosti zajednice. Kroz svoj rad, FIQ nastoji da promovise uključivanje Kosovskih građana u proces donošenja odluka i izgradnju aktivnog i snažnog društva. Osim toga, FIQ je sazvao Kosovsku radnu grupu za kontrolu naoružanja, koja koordinira uključivanje lokalnog civilnog društva u izradu politike vezane za malo oružje na Kosovu. FIQ ima kancelarije u Prishtinë/Prištini i u Ferizaj/Uroševcu.

Za više informacija o FIQ-u i njegovim aktivnostima, posjetiti www.fiq-fci.org.

Sve gore navedene organizacije su aktivni članovi Mreže za kontrolu naoružanja Jugositočne Evrope **SEENCA**, foruma kroz koji nevladine organizacije u regionu planiraju i koordiniraju zajednički rad u domenu sigurnosti uopšte kao i sigurnosti u zajednici.

Za više informacija o SEENCA-i i njenim aktivnostima, posjetiti www.seenca.org.

Saferworld, UK

Saferworld je nezavisna organizacija koja radi na spriječavanju oružanog nasilja i stvaranju sigurnih zajednica. Jedan od ciljeva rada Saferworld-a je da pomogne lokalnim partnerima da postanu efikasniji i održiviji u svojim planovima. Saferworld razvija i sprovodi programe u saradnji sa nizom vladinih i internacionalnih, regionalnih, nacionalnih i lokalnih organizacija. Preko kombinovanih istraživanja, zastupanja i treninga, Saferworld radi na razvijanju integrirane reforme sigurnosnog sektora kao i na razvijanju strategije pristupa pravdi koje će povećati sigurnost i bezbjednost za lokalne zajednice. Saferworld ima programe u Africi Evropi i Južnoj Aziji.

Za više informacija o Saferworld i njegovim aktivnostima, posjetiti www.saferworld.org.uk.

Svi imaju pravo živjeti sigurno i bez straha, međutim stvaranje uslova u kojima svako može uživati to pravo nije jednostavan zadatak. Uspješno rješavanje sigurnosnih problema zahtjeva zajednički pristup onih koji žive u nesigurnom okruženju i onih koji su nadležni da promovišu i vode računa o zdravlju, blagostanju i sigurnosti zajednice. Saferworld i partneri su razvili pristup sigurnosti zajednice na četiri mjesta u Jugoistočnoj Evropi: Bosni i Hercegovini, Kosovu, Makedoniji i Srbiji. Ova publikacija predstavlja pristup sigurnosti u zajednici kao i testiranje tog pristupa na nekoliko pilot lokacija.

**Balkansko Udruženje
Mladih**

Durmitorska 3
11000 Beograd
Srbija

Phone: +381 11 3660218
Email: bum@bum.org.yu
Web: www.bum.org.yu

**Centar za
sigurnosne studije**

Mula Mustafe
Bašeskije 10/1
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Phone: +387 33 253326
Fax: +387 33 223250
E-mail: info@css.ba
Web: www.css.ba

CIVIL

Osmo Udarna
Brigada 20B
1000 Skopje
Republika Makedonija

Phone: +389 231 23496/
36822
Email: contact@civil.org.mk
Web: www.civil.org.mk

**Forum civilnih
inicijativa/Forumi i
Inicijativës Qytetare**

Rr Andrea Gropa Nr 29
Prishtinë/Priština
10000
Kosovë/Kosovo

Phone: +381 38 248677
E-mail: ferfiq@yahoo.com
Web: www.fiq-fci.org

Saferworld

The Grayston Centre
28 Charles Square
London N1 6HT
UK

Phone: +44 (0)20 7324 4646
Fax: +44 (0)20 7324 4647
Email: general@saferworld.org.uk
Web: www.saferworld.org.uk

Registered charity no. 1043843
A company limited by guarantee
no. 3015948